

Eliteidrættens kanon

Anmeldelse af Else Trangbæk, Rasmus Bech og Rama Pryce (red.): *Eliteidrættens kanon*. Odense: Syddansk Universitetsforlag 2007. 191 s. ISBN 978-87-7674-240-9

Af Niels Kayser Nielsen

Vi skal stoppe op og dvæle ved det ufor-glemmelige, står der at læse i Carl Holst og Brian Mikkelsens forord til denne bog. Den første er formand for Team Danmark; den anden er kulturminister. Hvorfor vi skal dvæle, får man ikke en forklaring på, ud-over at dette har med idræt at gøre. Idræt på eliteplan. Men begrundelserne mangler. Man får et vink i kraft af bogens titel, hvor ordet »kanon« figurerer. Meningen er, at man her får en parallel i hænde til de øvrige »kanoner«, der er blevet udarbejdet som led i den omsiggribende tendens til dyrkelse af kulturarv og den stigende interesse for historiebrug. »Sådan noget må vi også have«, synes man at tænke i idrættens verden, hvorefter man håber på, at dette af læseren bliver betragtet som en selvfølge.

Det bliver det selvfølgelig ikke.

Når man drister sig op på dette niveau, i stil med en historie-kanon, en litteratur-kanon og en musik-kanon etc., må man forvente, at man fra redaktionens side havde luftet nogle overvejelser over, hvad en »kanon« i grunden er for en størrelse i al almindelighed og i særdeleshed, når den bliver anskuet fra idrættens verden. Sådanne overvejelser lyser ved deres fravær. Der står intet om idrættens bidrag til den nationale kulturarv; der er så godt som ingen overvejelser over, hvad brug af historie som led i

en sådan kulturarv indebærer. Det ligner en mulighed, der ikke er blevet udnyttet. Det er en skam, når man nu gerne vil spise kirsebær med de store og tappert prøver at puste sig op og opad.

Og det er det i særdeleshed, når man læser Else Trangbæks indledende artikel om eliteidrættens historie op gennem 1900-årene. Det er en klog artikel. Her udvises der stort overblik og en glimrende forståelse af, hvad der skal til, for at visse begivenheder og strukturer fremstår som mere betydningsdannende og epokeskabende end andre. Else Trangbæk får også – indirekte – peget på, hvad der gør personer og mediepromoveringer velegnede til at blive kanoniserede. Her er en stærk begyndelse. Den bliver desværre tabt på gulvet, jo længere man kommer frem. Med undtagelse af Dan Philipsens flotte, men også illusionsløse artikel om Ole Olsen, der har et fint blik for, hvad raffineret brug af pressen og målbevidst populistisk selviscenesættelse kan indebære, når det drejer sig om at blive national folkehelt. Her kunne Else Trangbæk og Dan Philipsen med fordel have sat sig sammen og funderet over tingene.

Man kan godt forstå, at der er grund til at pege på både Knud Lundberg, Ole Olsen og Paul Elvstrøm som unikke idrætspersonligheder. Man får også respekt for det research-

arbejde, der ligger til grund for behandlingen af ikke mindst Ivan Osier og Ragnild Hveger. Jens-Carl Kristensen skriver flot om Knud Lundberg, men han er jo også journalist og AB'er og har sine personlige relationer til den spændende person, men hvor bliver Lundbergs kritik af idrættens amokløb af? Fx i bøgerne *Det olympiske håb* og *Idræt på godt og ondt*, fra henholdsvis 1955 og 1951.

Hovedparten af artiklerne er velskrevne og læserindbydende. Det gælder fx Rebecca Vangs artikel om Lis Hertel og Preben Kristensen og Lotte Trangbæks Osier-artikel. Fermt og publikumsvenligt.

Ser man så på indholdet, fremgår det af en af artiklerne i antologien, at man har villet medvirke til en »løbende debat om eliteidrættens værdier, vilkår og brydninger for udøvere, tilskuere og samfund«. Her begynder tingene for alvor at blive interessante.

For det første kan man hæfte sig ved sprogbugen. De valgte kanoner omtales som »værker«. Tanken bag dette er ikke umiddelbart gennemskueligt, men skyldes måske ønsket om på denne måde at løfte idrætsaktiviteter op på et opus-niveau i stil med Carl Nielsen, Tom Kristensen og malerne. En argumentation herfor kunne nok have været interessant og haft noget for sig. Nu nøjes man uargumenteret med et ønske om at bevæge sig op i det finkulturelle selskab. »Værker«! Vorherre bevares, når det drejer sig om Anja Andersen. Selv ikke ud fra en gammelmarxistisk ideologi-kritisk position med forsvar for populærkultur og tegneserier holder dette vand.

Og da slet ikke, når man betænker, at der i denne kanoniske antologi ikke kun er tale om individuelle, personlige præstationer. I nogle af tilfældene drejer det sig om den stemning, som nationen Danmark befandt

sig i såsom ved EM i fodbold 1992. Men: Er nationens begejstring et »værk«? Er kvindehåndboldlandsholdet et »værk«? Er EM-guldet for fodboldlandsholdet i 1992 et »værk«? Man savner nærmere begrundelser. Der er ingen overvejelser over massekulturens indflydelse på opus-kulturens vilkår. Og hvad med begejstringen ved Danmarks mesterskaberne i ståtrod? Her kan stemningen også være ret god ... For slet ikke at tale om Melodi Grand Prix.

Det fremgår endvidere, at man har valgt at udelukke ét særligt »værk«, nemlig Bjarne Riis'. Hvilket af hans værker der er tale om, fremgår ikke. Begrundelsen er, at det med »idrættens etiske regelsæt for øje ikke var muligt at løfte Bjarne Riis op på en piedestal«. Således måtte de 12 »værker« blive til 11, hvoraf nogle så altså ikke er »værker«, men euforiske øjebliksbilleder. Bjarne Riis er næppe ked af ikke at være repræsenteret. Han klarer sig nok endda. Kanoniseringerne i musik, litteratur og malerkunst etc. drejer sig som bekendt mestendels om formodninger om folkelig accept.

Skal man leve op til »idrættens etiske regelsæt« for at komme med i denne kanon, kan det i første omgang godt undre, at man har fundet plads til Anja Andersen, når nu man i øvrigt anlægger et moraliserende synspunkt. Hun har »givet fingeren« til både kvinder og hvermand både på og uden for håndboldbanen og mangler vist kun at have lavet et mål med »Guds hånd« a la Maradona. Hun er uden betænkeligheder kommet med i idrætskanoniseringen. Hvor rigtigt set. Her har vi at gøre med en rigtig eliteidrætskvinde. Men helt forståelig på baggrund af udelukkelsen af Bjarne Riis er sagen nu alligevel ikke.

Skulle man have fundet en tolvtemand at erstatte Bjarne Riis med, turde det have været oplagt at pege på Don Ø, alias Flemming

Østergaard fra FCK. Han om nogen kan siges at have levet op til idrættens krav om »citius, altius, fortius« og har da også valgt at entrere med Anja Andersen. Det ligner en elite-idrætslig konsekvens. Er hans livsværk ikke et »værk«?

Helt spøjst bliver denne liste over eliteidrættens kanon, når man medtager Ragnhild Hveger. Denne svømmer, hvis »værk« var gennemsyret af nazisme, er kommet igennem nåleøjet. Den begavede, nu desværre afdøde idrætsforsker Ole Skjerk lægger ikke fingrene imellem i sin afdækning af hendes nazi-baggrund og nazi-samarbejde. Men på trods heraf har man valgt at optage hende i den kanoniske liste. Der er ingen grund til moralisme i den forbindelse. Det har større værdi at spørge, hvorfor man har valgt at have hende med. Svaret kan kun være, at hun er en stor idrætskvinde, som ikke har forbrudt sig mod eliteidrættens regelsæt. Hun gjorde, hvad der forventedes for at blive berømt og opnå resultater.

Ifølge redaktørernes optik er det således værre at være dopet end at være nazist. Et sådant syn kan man kun opretholde, hvis man mener, at idrætten er en enklave uden for samfundet – måske også højt hævet over samfundet og det besværlige spørgsmål om hele tiden at skulle tage stilling til andet end sig selv og sin idræt. Det kunne Ragnhild Hveger tilsyneladende ikke, og det kan redaktørerne af denne antologi tilsyneladende heller ikke.

Men hvorfor har man så ikke peget på Niels Bukh? Han var dog om nogen elitær; han var også populær, og han var også nazist. Hans fejl i eliteidrættens kanon-sam-

menhæng er måske, at han repræsenterede den folkelige elite. Det ændrer imidlertid ikke ved, at han såvel i udlandet som indenlandsk var et ikon for dansk eliteidræt. Er problemet, at man ved at inddrage ham ville have været tvunget til at tage stilling til idrættens relation til en større samfundsmæssig sammenhæng, medens man håber, at indsmuglingen af en enkelt lille naiv »nazi-Børge« som Ragnhild Hveger nok ikke har sådanne besværlige omkostninger? Det er ikke godt at vide ...

Bogen har fået støtte fra såvel Team Danmark som Kulturministeriet. Det skal være bogen og redaktørerne vel undt. Det er ikke desto mindre tankevækkende, at der fra samme to instanser ikke har kunnet gives støtte til to unge århusianske historikers tilbundsgående forskning i dansk fodbold. David Holt Olsen og Allan Grønkjær har som de første skrevet den danske klubfodbolds historie fra begyndelsen til professionaliseringen i dag og fra top til bund og har da også fået strålende anmeldelser i dagspressen. De fik afslag med den begrundelse, at deres værk ikke var tilstrækkeligt videnskabeligt. Gad vide, hvad man har brugt som begrundelse for at yde støtte til dette »værk«.

Denne bog skal nok blive brugt fremover. Ikke for dens beretningsmæssige kvaliteter. I så henseende indskriver den sig fint i rækken af »Århundredets idrætshelte«, »Dem glemmer vi aldrig« etc., hvor den ikke – med enkelte undtagelser omtalt ovenfor – bidrager med væsentligt nyt. Til gengæld byder den på åbenlyse muligheder for en levnsudnyttelse.

